

Wagner Péter

Az amerikai terrortámadások hatása a Magyar Honvédségre

2001. szeptember 11. tízéves évfordulóján a világon mindenhol megemlékezések, konferenciák és elemzések tömege foglalkozott az al-Káida által elkövetett terrortámadásoknak a világra gyakorolt hatásával. Szerkesztőségünk felkérésére a szerző az évforduló kapcsán arról fejt ki véleményét, hogy a New York-i és washingtoni terrortámadások miként hatottak a Magyar Honvédségre.

Gyakori újságírói fordulat, hogy a négy eltérített repülőgép olyannyira megváltoztatta világunkat, hogy „minden más lett, mint azelőtt”. Némileg tartózkodóbb véleményre készítetnek azok a tények, amelyek az al-Káida és társszervezetei által elkövetett terrorcselekmények számát vagy az okozott áldozatok számát elemzik. Tálás Péternek, a Nemzet és Biztonság előző, 2011. szeptemberi számában megjelent tanulmánya ezeket a számokat elemzi, és a szerző arra a következtetésre jut, hogy az al-Káida jellegű dzsihadista terrorizmus a világban tapasztalható trendeket figyelembe véve, a terrorizmus egészét tekintve nem tölt be domináns szerepet. Egyes kutatók egészen odáig mentek az évforduló kapcsán, hogy kijelentették, a tíz éve történt események nem adtak új irányt a világ menetének, a nemzetközi kapcsolatok rendszerében nem történt a hidegháború végéhez hasonló változás. Ahogy Richard Haas neves amerikai szakember megjegyezte az évforduló kapcsán, a terroristák nem váltak a világpolitika meghatározóivá. A domináns folyamatokat a globalizáció, a új infokommunikációs technológiák, az afganisztáni és az iraki háborúk, valamint az arab világ politikai felfordulása jelentette.

A gondolat nem egyedi, Magyarországon hasonló következtetésekre jutott Tálás Péter és Kiss J. László is.

2001-ben Magyarország a NATO egyik friss tagjának számított. Azok közé a kelet-európai országok közé tartozott, amelyek a hidegháború vége óta a legbiztosabb fejlődést mutatták a liberális demokratikus rendszerek kialakításában a volt szovjet szatellitállamok közül. A magyar politikai elit nemcsak kinyilvánította a kezdetektől a Varsói Szerződés feloszlításának szándékát és a mielőbbi transzatlanti integráció igényét, hanem ennek érdekében hajlandó volt proaktívan, a politikai kockázatokat is vállalva fellépni. Simonyi András nagykövet, aki az 1990-es évek elején a brüsszeli nagykövetség vezetője volt, néhány éve arról beszélt a Magyar Külügyi Intézet egyik konferenciáján, hogy a jugoszláv polgárháború kialakulása idején Magyarországtól az Egyesült Államok – a NATO keretében – légtérfigyelő AWACS gépek berepülésének engedélyezését kérte. A magyar politikai vezetés attól tartott, hogy ha megengedi az egyébként fegyvertelen gépek berepülését, akkor arra a jugoszláv vezetés esetleg valamilyen korlátozott katonai megtorlással vagy a vajda-

sági magyar kisebbséget érintő retorzióval válaszolhat. Mérlegelve az eshetőségeket, Budapest végül mert lépni, és mindenféle biztosítékok nélkül is vállalta az AWACS-ok berepülését, amit a NATO és az USA a komoly elkötelezettség és bizalom jelének tekintett. A NATO részéről megindított békepartnerségi programban (PfP) való aktív részvétel ugyanezt az elkötelezettséget mutatta egy másik oldalról. A boszniai IFOR/SFOR-misszióban 1996 januárjától Magyarország egy jelentősnek mondható – kezdetben zászlóalj erejű – műszaki kontingenssel vett részt.

A NATO iránti elköteleződés és az elvárásokhoz való igazodás az 1999-es csatlakozás után csökkent. Valószínűleg új szövetségeseinknek is feltűnt, hogy amíg a csatlakozásra készülve az élcsapat része voltunk, addig a tagság megszerzése után jelentősen kiengedett a mindenkori kormány. Bali József a problémát egy interjúban a következőképpen fogalmazta meg: „Mert azzal tisztában kell lenni, és önkritikusan ki kell jelenteni, hogy már a békepartnerségi program időszakában, mint az sajnos később kiderült, sok olyan vállalatot tettünk, aminek a realitása finanszírozási oldalról nem volt biztosított. Én azt gondolom – bár ez soha nem jelent meg nyilvánosan –, hogy futottunk az ígéreteink után, és ez nem mindig tüntette fel jó színben az országot.”

Mindezek közül talán a legismertebbek és leglátványosabbak a honvédség finanszírozására vonatkozó ígérek. Magyarország, hasonlóan másokhoz, vállalta a csatlakozáskor, hogy a védelmi költségvetés idővel el fogja érni a két százalékot. 2000 és 2004 között a költségvetés körülbelül 1,7 százalékaival számolhatott a honvédség, míg az EU-csatlakozással összefüggő kormányzati lépések miatt 2005-től egy százalék körüli összegre esett le az erre célra fordítható összeg.

A honvédség 2001 után

A 2001. szeptemberi terrortámadások következtében megkezdett terrorizmus elleni háború közvetlenül és azonnal nem hatott Magyarországra. A 2001 októberében Afganisztánban meginduló háborúban ugyan részt vettek más országok egységei is, ám ezek kétoldalú felajánlások alapján történtek, nem pedig valamiféle NATO-keretben. Magyarország két nyilvánvaló okból sem vehetett volna részt ezekben a műveletekben. Egyrészt nem volt olyan katonai egysége, amely alkalmas lett volna különleges műveleti feladatok végrehajtására, másrészt a magyar politikai elit olyan mértékben aggódott (félt) a közvélemény reakciójától, hogy ha lett volna is ilyen egység, az akkor sem lett volna bevetve az esetleges áldozatoktól való félelem miatt.

A terrortámadásoknak tágabb értelemben is csak közvetett hatása lehetett a fegyveres erőkre. Ennek elsődleges oka – és ezt Marton Péter e számban olvasható tanulmánya részletesen bemutatja –, hogy Magyarország érintettsége ebben a konfliktusban a kezdetektől fogva alacsony maradt. Sem a terrorizmus általában, sem az al-Káida jellegű nemzetközi terrorizmus nem jelentett valódi veszélyt Magyarországon. Ráadásul, tehetnénk hozzá, a terrorizmus nem is elsősorban katonai jellegű probléma, miért kellene rá reagálnia egy ország haderejének. Az Egyesült Államok által meghirdetett *War on Terror* militarizálta a terrorizmus kérdését, holott nyilvánvaló, hogy ez nagyobb részben politikai, rendészeti és társadalmi probléma.

A honvédség számára tehát a terrortámadások hatása csak igen közvetett lehetett. Sőt inkább csak a 2001. szeptember 11-ét követően átalakuló nemzetközi biztonsági környezet (és az ebből származó új feladatok) jelentették az első kihívást és

alkalmazkodási kényszert Magyarországnak. Ily módon már egyértelműbb az összefüggés, hiszen ha nincs az al-Káida támadása, nagy biztonsággal kijelenthető, hogy magyar katonák nem szolgáltak volna – és nem szolgálnának – Irakban és Afganisztánban. A hatások további vizsgálatánál ezért érdemes kettéválasztani a további kutatást, egyrészt a honvédség új képességei, másrészt az új missziós feladatok irányában (ez utóbbival is foglalkozik Marton Péter tanulmánya).

Új képességek a védelmi felülvizsgálat után – a Különleges Műveleti Zászlóalj

A magyar honvédség modernizációja az 1990-es években szinte egyet jelentett a folyamatos létszámcsökkentéssel, amelyet kevésbé az előre tervezés, mint inkább a folyamatosan szűkülő források kényszerítettek ki. A NATO-csatlakozást követően akuttá váló problémák megoldást igényeltek, így került sor még 1999-ben egy stratégiai felülvizsgálatra, amelynek eredményeként egy tíz évre szóló átfogó intézkedéscsomagot fogadott el a honvédség modernizációja tekintetében az akkori kormány. Szenes Zoltán értékelése az ezredforduló előtti helyzetről igen plasztikus: „Annak következményei, hogy a haderőreform-kísérletek nem vezettek az egyébként helyesen megjelölt célok eléréséhez, különösen 1999-ben váltak igen érzékelhetővé, amikor – a NATO-hoz történő csatlakozást követően – a koszovói válság kezelése során a Magyar Honvédség hadrafoghatósága, alkalmazhatósága és finanszírozása terén számos probléma igen élesen merült fel. ... A Magyar Honvédség ugyanis gyakorlatilag egyetlen olyan úgyneve-

zett harcoló egységgel sem rendelkezett, amely külön ráfordítás nélkül képes lett volna végrehajtani a feladatait.”

2001 után Magyarország számára regionális téren is olyan jelentős változások következtek be, hogy az új kormány egy újabb védelmi felülvizsgálat beindításáról döntött. A magyar politikai elit szempontjából a legfontosabb ezek közül azoknak az új NATO-tagjelölt országoknak a névsora volt, amelyekről ekkor már biztosan lehetett tudni, hogy csatlakozni fognak az észak-atlanti szervezethez. Románia és Szlovákia leendő tagsága azt jelentette, hogy a klasszikus félelempercepcióban jelentős szerepet játszó két szomszédunk szövetségesünk lesz hamarosan. Ezt a változást kiegészítette, hogy 2000-ben egy harmadik érzékeny szomszédban, Jugoszláviában a Milošević-rezsim megbukott, és demokratikus átalakulás indult el. Ezek a folyamatok a magyar politikai és védelmi szféra számára sokkal nagyobb jelentőséggel bírtak a biztonsági percepciója kialakításában, mint a 2001. szeptemberi események.

A védelmi felülvizsgálat 2003-ban tíz pontban határozta meg a honvédség feladatait az elkövetkező időszakokra. A felsorolás egyik pontja egyértelműen a terrorizmus elleni harcot jelölte meg, egyik másik pontban pedig a nemzetközi válságkezelő és békeműveletek kapcsán megjelent békeképesség feladatát. Ez a két feladat jellegét tekintve teljesen új volt a magyar fegyveres erők számára, és egyértelműen magukon viselték a terrortámadások hatását. Az említett tíz pont megjelent a honvédelemről szóló 2004. évi CV. törvényben is, és a törvény 70. paragrafus 1. bekezdésének c. pontja konkrétan kimondta, hogy a különleges erők bevethetőek a *nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai feladatainak végrehajtására*.

A felülvizsgálat eredményeként tervezetten vállalt egyik legfontosabb új képesség a különleges műveleti erők létrehozása volt. Ennek az egységnek a megszületését mindenképpen tekinthetjük a terror-támadások egyik fontos és közvetett hatásának. A 2001-ben elindult afganisztáni műveletekben főszerepet játszottak az ilyen amerikai egységek, amelyek a hagyományos erőket messze megelőzve, a helyi afgán csoportokra támaszkodva kezdték meg az al-Káida és a tálibok elleni katonai akciókat.

A különleges műveleti képesség kialakítása a 34. Bercsényi László felderítő zászlóalj bázisán kezdődött el. Ennek keretében a mélységi felderítő feladatrendszer kiegészült a különleges műveleti feladatok jóval szerteágazóbb rendszerével. A 2005 szeptemberétől felálló 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóaljnak az átalakulás révén a felderítés mellett képesnek kellett lennie közvetlen műveletekre (*direct action*, azaz személyek elleni támadások, rombolás, kiemelés stb.) az ellenség háttérterületén, valamint katonai segítségnyújtási feladatokra is. Ez utóbbi a gyakorlatban a hadműveleti területeken helyi lakosokból szervezett félkatonai, katonai egységek mihamarabbi megszervezését és irányítását jelenti, ami természetesen kiegészülhet a meglévő reguláris alakulatokkal való együttműködéssel is.

A különféle afganisztáni magyar missziókban többször is részt vettek a különleges műveleti zászlóalj vagy elődszervezete katonái. A 2003-2006 között Kabulban működő MH Könnyű Gyalog Század első váltását a 34. Bercsényi László felderítő zászlóalj egy százada, a 2009 januárja óta működő Műveleti Tanácsadó és Összekötő Csoport (OMLT) első váltását és a kabuli nemzetközi repülőtér (KAIA) vezető nemzeti feladatainak ellátása során a személy-

védelmi feladatok biztosítását már a "különlegesek" biztosították..

A zászlóalj legutolsó missziója Kelet-Afganisztánban van. A Különleges Műveleti Csoport (KMCS) feladata a tartományi rendőri erők különleges egységének képzése, és velük feladatok végrehajtása. Emellett a KMCS feladatai közé tartozik az említett rendőri egység felkelés elleni (*counterinsurgency*) műveletekben történő koordinálása, és közös közvetlen műveletek végrehajtása amerikai különleges műveleti erőkkel. Elsősorban ez utóbbi feladatuk miatt gondoljuk azt, hogy jelenleg ez a honvédség legveszélyesebb missziója. Az MH KMCS – egyedülként az Afganisztánban állomásozó magyar missziók közül – nemzeti megkötések nélkül került átadásra a NATO részére.

Maga a különleges műveleti csoport (MH KMCS) a hazai és nemzetközi felkészítéseket követően 2009 februárjában került telepítésre Afganisztánba. A csoport (*Special Operations Task Unit – SOTU*) és a törzstisztek a felajánlás szerint teljesítenek szolgálatot az ISAF-misszióban.

Az OMLT tevékenysége esetenként hasonlóan veszélyes lehet, de az ő munkájukat olyan nemzeti megkötések (*national caveats*) korlátozzák, amelyek gyakorlatilag kizárják a hasonló műveletek kezdeményezését.

Az amerikai támogatás a Magyar Honvédségnek

Magyarország 2001 utáni missziós szerepvállalásaiban mindig komoly segítséget kapott az Egyesült Államoktól. Ezt a kérdést természetesen onnan is meg szokták közelíteni, hogy mindkét (de különösen az iraki) szerepvállalásunk mértéke nem feltétlenül a magyar külpolitikai érde-

ekkel, hanem az amerikai elvárásokkal állt összefüggésben. Ám még ez sem lehetne indok arra, hogy egyértelmű összefüggést keressünk a missziók és az amerikai támogatások között. Az Egyesült Államok más szövetségeseihez és partnereihez hasonlóan Magyarország is jelentős támogatásban részesült az elmúlt húsz évben. Az USA-ból érkező segélyek több csatornán, több program keretében valósultak meg, amelyek tartalmaztak haditechnikai támogatást, kiképzést vagy oktatást is. Ezek leglátványosabb elemei természetesen a haditechnikai eszközök, amelyek egyik célpontja a 34. Bercsényi László Különleges Műveleti zászlóalj.

2005 óta a legmodernebbnek tartott fegyverzeti és híradó eszközök érkeztek az alakulathoz. Ilyenek voltak a SOPMOD készlettel (éjszakai lézeres irányzék) felszerelt M4 gépkarabélyok, a behatolás-hoz elengedhetetlen Remington puskák, a közelharcban alkalmazott MP5-ös géppisztolyok, a szatellit híradást lehetővé tevő rádióeszközök, illetve olyan egészségügyi felszerelések, amelyek egyetlen háti zsákban is elférnek, és komplett felcseri beavatkozást tesznek lehetővé akár tűzharc során is a műveleti területen.

2011 nyarán került átadásra mintegy fél tucat katonai terepjáró és több mint száz, a katonák egyéni fegyverzetét kiegészítő eszköz. A Wikileaks-iratokból derült ki, hogy ez a csomag a zászlóalj második századának feltöltését volt hivatott támogatni.

Kevésbé látványos, de a magyar honvédség belső átalakulását jelentősen segítő tényező az elmúlt húsz évben az amerikai katonai oktatási intézményekbe kiküldött magyar katonák hatása. 2011-ig megközelítőleg 2500 tiszt és tiszthelyettes kapott valamilyen továbbképzést a tengerentúlon, ami igen jelentős szám a hadsereg méretéhez képest. Az amerikai tanulmá-

nyok nemcsak a világ élvonalának számító legfrissebb katonai ismeretek és tapasztalatok megszerzését teszik lehetővé, hanem hazatérve szerencsés esetben egy új szemléletmódot, nagyobb magabiztosságot és idegen nyelvi jártasságot is jelentenek a régi környezetben.

Mindezek mellett a terror elleni háborúban való magyar részvétel amerikai támogatásának van egy harmadik oldala is. Ez pedig az adott hadszíntéren kapott közvetlen segítség. Az iraki szállító zászlóalj részben az USA-tól kölcsönkapott eszközökkel hajtotta végre szállítási feladatait, miután kiderült, hogy a kitelepült magyar zászlóalj egyes járműfajtákkal (például tankerral) nem rendelkezett. Afganisztánban, a Baglán tartományban működő tartományi újjáépítési csoport és az OMLT a biztonsági helyzet romlásával amerikai páncélozott Humvee terepjárókat kapott kölcsön az alkalmilag páncélozott magyar járművek helyett. Miután a biztonsági helyzet tovább romlott a térségben, 2011 elejétől a magyar egységek ezeket a járműveket még modernebbnek számító, az útszéli, házilag épített pokolgépekkel (IED) szemben nagyobb túlélést biztosító MRAP járművekre cserélhették le. Az amerikai hadsereg majd negyven ilyen járművet adott kölcsön a kinti magyar kontingensnek. A Különleges Műveleti Csoport járműveit szintén az amerikai erők biztosítják.

Mindent egybevetve azt gondolhatnánk, hogy a terrorizmus elleni küzdelemben részt vevő magyar honvédség erőfeszítése miatt cserébe 2001 óta egyre jelentősebb támogatást kapott az Egyesült Államoktól. A valóságban ennek pont az ellenkezője igaz. Az USA budapesti nagykövetségétől kapott tájékoztatás szerint az elmúlt években a támogatás – más kelet-európai országokhoz hasonlóan – fokozatosan csökkent. Ez egyébként egyfajta burkolt elis-

merése annak, hogy az irány, amelyen a honvédség halad, eredményeket hozott: minél hatékonyabb egy NATO-szövetséges haderő, annál kevésbé szorul rá az amerikai támogatásokra.

Missziós hatások a Magyar Honvédségben

Magyarország 2004 óta tartja azt az 1000 fős ambíciószintet, amelynek értelmében évente maximum ennyi katonával veszünk részt nemzetközi missziókban. Arányait tekintve már 2004 előtt is hasonló vagy magasabb volt az adott időben nemzetközi missziókban tartózkodó magyar katonák száma. Ami drasztikusan változott, az a Magyar Honvédség létszáma volt.

A védelmi felülvizsgálat 2003-ban még azaz számolt, hogy 2010-re a honvédség létszáma 28 ezer, a Honvédelmi Minisztérium és háttérintézményeinek létszáma pedig 4000 fő lesz. Az élet (azaz a költségvetési források) ezeket a terveket is felülírták. Az elképzelt 32 ezer fő helyett – 2011-es adatok szerint – 26 ezer fő volt a honvédség és a minisztérium létszáma együtt (ebből mintegy 3500 fő dolgozott a minisztériumban és a háttérintézményekben). A honvédség 22 500 fős létszámának kevesebb mint felét teszi ki a szárazföldi erők végrehajtó állománya, s éppen itt több mint 3000 beosztás betöltetlen. Ezt azt jelenti, hogy pontosan abban a csoportban, amely az évi 1000 fős missziós ambíciószint teljesítésében főszerepet játszik (a honvédség hét lövészszázalója), jelentős létszámhiány van. A fenti tény másik következménye, hogy éppen ezért ma egy átlagos katona életében már többször megfordult nemzetközi missziókban ennek minden előnyével és hátrányával.

Az afganisztáni és iraki missziók indirekt módon ahhoz járultak hozzá, hogy a ma-

gyar katonák és általában a honvédség a korábbi békefenntartó missziók után egy sokkal veszélyesebb, kihívásokkal telibb, a katonáktól és a rendszertől egyaránt nagyobb teljesítményt követelő feladatokban vegyen részt.

Afganisztán több mint négyezer kilométerre fekszik Magyarországtól. Komoly teljesítmény ellátni, működésben tartani mintegy 450 katonát, ráadásul úgy, hogy ezek a katonák a második világháború óta legveszélyesebb missziókban vesznek részt. A közép-ázsiai országban szolgáló katonák egy része nem egyszer vett már részt harci feladatokban, ahol éles lőszert használtak. A honvédség számára ez a probléma éveken keresztül megoldhatatlan volt, hiszen békehelyzetben (amilyenben jelenleg is vagyunk) maximum kiképzési céllal lehetett éles lőszert felhasználni. Afganisztánban, az egyes összecsapások során természetesen rakaszám fogyott az éles lőszer, de elszámolni kint is csak kiképzési feladatokra lehetett. A magyar honvédségnek az ilyen helyzetekre történő reagálása lassan és nehézkesen történt (a fenti problémát azóta orvosolták), de ezek óriási és fontos lépések abban, hogy a haderő megőrizze azt, amiért finanszírozzák: legyen képes harcolni.

Az iraki és afganisztáni missziók jelentik a legfontosabb közvetett kapcsolatot 2001. szeptember 11. és a Magyar Honvédség között, és a két konfliktusban szerzett tapasztalatok minden szinten – az egyén, a missziós szervezet, a honvédség és a minisztérium szintjén – kiemelték a erősségeket és a gyengeségeket, amelyekre megoldásokat kellett találni. Ettől a több szinten, párhuzamosan végrehajtott – a missziók kiképzésénél – változtatások az egyébként is meglévő haderő-modernizációs elképzelések és célok mellett sokat segítettek abban, hogy ma a honvédség

nagy része képes nemzetközi környezetben valós működésre.

Konklúzió

A terrorcselekmények kapcsán indított új háborúk és a megváltozott biztonságpolitikai környezet a Magyar Honvédség elkövetkező tíz évet megszabó legújabb minisztériumi dokumentumon is érezteti hatását. A 2010-ben elfogadott *Miniszeri irányelvek a védelmi tervezéshez (2012–2021)* című nyilvános dokumentumban a minisztériumi vezetés által felvázolt 2021-es haderőképben a fegyveres erőknek továbbra is feladata lesz részt venni a „nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai feladatainak ellátásában”. A dokumentum az elkövetkező tíz év kiemelt területei közé sorolja a különleges műveleti képességek további fejlesztését, és a hadműveleti-harcászati (*Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance – ISTAR*) képesség megteremtését.

Az ISTAR szintén jelentős eszköz lehet a fegyveres erők terrorizmus elleni katonai harcában. A 2003-as védelmi felülvizsgálat már számolt ennek a képességnek a megteremtésével, de végül az erőforrások szűkössége és más prioritások miatt az ISTAR nem került be az elvárt új képességek közé. Körülbelül 2006 után mégis megindult egyes részképességek kialakítása a 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj bázisán. Az alegység eredeti feladatának megfelelően rendelkezett csapat-felderítési és mélységi felderítési képességgel. 2006 után ezek mellett újdonságként jelent meg a SIGINT (elektronikai hadviselés), a HUMINT (harcászati hírszerzés), az OSINT (nyílt forrásokból történő információszerzés) és a pilóta nélküli repülőgépek (UAV) 2009-es rendszeresítésével az IMINT (vizuális/képi felderítés) képes-

ség is. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy amennyiben a célfelderítési/megjelölési képességet (*Target Acquisition*) is megkapja a zászlóalj, úgy teljessé válhat az ISTAR képesség.

A Magyar Honvédség számára a 2001. szeptemberi támadások új kihívásokat jelentettek. Ezek a feladatok nem elsősorban közvetlenül, terrorszervezetek vagy személyek tevékenységének elhárításával jelentkeztek, hanem azzal, hogy az Afganisztán, majd Irak ellen meginduló, a terror elleni háború nevében folyó hadműveletekben NATO- vagy amerikai szövetségesként vett részt Magyarország. A két hadszíntéren végzett feladatok többsége jellegét tekintve egyáltalán nem a terrorizmussal összefüggő műveletek, hanem elsősorban békefenntartó, kiképző és harci kiszolgáló-támogató feladatok. Az egyetlen kivételt a Különleges Műveleti Csoport jelenti Afganisztánban, amely a kiképzési feladatok mellett állítólag közvetlen (támadó) műveleteket is végre hajt.

A 2001. szeptemberi terrortámadások hatásának gondolhattuk a honvédséget elérő technikai fejlesztések egy részét, amelyek többsége az afganisztáni missziókban jelentkezett. Ezeknek egy részére valószínűleg akkor is sor került volna, ha magyar katonák nem mennek Afganisztánba (például Kalasnyikov-modernizáció vagy UAV képesség), míg más képességek kifejezetten a lokális körülmények miatt jelentek meg, és/vagy csak ideiglenesen kerültek a honvédség birtokába (tűzszerész robot, MRAP járművek).

A különféle iraki és afganisztáni misszióknak az egyik nagyon fontos hatása, hogy minden korábbinál nagyobb számban szerettek és szereznek tapasztalatot magyar katonák NATO- vagy nemzetközi környezetben. Hiába küldtünk az 1990-es években zászlóalj szintű erőket misszióba, azokban jellegüknél fogva csak nagyon kevesen vol-

tak napi kapcsolatban szövetségeseikkel. A különféle afganisztáni missziókban sokkal szorosabb és áthatóbb az együttműködési kényszer a koalíciós országokkal, kiképző misszióink viszonylag ráadásul kis létszámúak. A jelenlegi teljes missziós állomány körülbelül egynegyede egyéni beosztásokat

tölt be, ami azt jelenti, hogy ők napi 24 órában idegen nyelvű környezetben dolgoznak. 2003, de különösen 2006 óta évről évre magyar katonák százai tapasztalják meg a nemzetközi munkakultúra élményét, és ez bizonyosan hatással van szakmai tudásukra és hozzáállásukra. ■

Irodalom

„Sikerült Budapestet bevinnünk a NATO-köztudatba”. Interjú Bali Józseffel. Honvédelem.hu, <http://www.honvedelem.hu/nyomtat/14287>.

„Tények és adatok a Magyar Honvédségről”, 2011.

http://ekonyvtar.zrinyimedia.hu/container/files/attachments/26490/tenyek_es_adatok.pdf.

Szenes Zoltán: Magyar haderő-átalakítás a NATO-tagság idején. *Nemzet és Biztonság*, 2009. 3. szám. *Miniszteri Irányelvek a védelmi tervezéshez (2012–021)*. Honvédelmi Minisztérium, Védelempolitikai és Védelmi Tervezési Helyettes Államtitkár, 2010. október 12.

Forray László: *A Különleges Műveleti Zászlóalj kiképzésének, felkészítésének és felszerelésének fejlesztési lehetőségei*. Doktori értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2009.

Szabó Péter: Az MH 5/24 Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj meglévő és új képességei. *Honvédségi Szemle*, 2011. március.

Shaping the Armed Forces for the 21st Century, Ministry of Defence, Hungary, 2003. (A védelmi felülvizsgálat eredményeiről készül hivatalos tájékoztató kiadvány angol nyelvű változata.)